

Eigen ethische beleidsruimte is essentieel voor complexe eindelevensbeslissingen

Meerdere jaren al houdt de Vlaamse inspectie toezicht op de naleving van de euthanasiewetgeving in de zorgvoorzieningen, zowel ziekenhuizen als woonzorgcentra (rusthuizen). Meerdere voorzieningen kregen het bericht dat hun euthanasiebeleid onwettelijk was, wat zorgde voor aanhoudende rechtsonzekerheid. Op vraag van de betrokken voorzieningen zette Zorgnet Vlaanderen de puntjes op de i en schreef een brief aan Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeurzen.

De euthanasiewet dateert van 28 mei 2002 en kreeg geleidelijk aan zijn vertaling in de zorgpraktijk. Een recent grootschalig onderzoek van de KU Leuven, waaraan 88% van alle Vlaamse ziekenhuizen heeft meegewerkt, toont aan dat 63% van alle Vlaamse ziekenhuizen een intern ethisch beleid heeft ontwikkeld over euthanasie. Hiermee wordt bedoeld dat er duidelijke afspraken zijn over de complexe beslissingen die

soms genomen moeten worden bij het levenseinde, en dat die ook op een goede manier aan de patiënt zijn kenbaar gemaakt. Hoewel die score voor verbetering vatbaar is, dwingt de Vlaamse aanpak internationaal bewondering af. In het binnenland lokt dit echter vaak polemische discussies uit.

Patiënt serieus nemen

Dat ook vele voorzieningen van Zorgnet Vlaanderen een ethisch beleid hebben uitgewerkt, toont aan dat ze de euthanasievraag van een patiënt serieus willen nemen. De christelijke identiteit en specificiteit uit zich in de zoektocht met een patiënt (en de familie) naar het juiste antwoord op zijn euthanasievraag. Cruciaal voor de christelijke voorzieningen is het invoegen van de 'palliatieve filter'. Hiermee willen de zorgverstrekkers aan patiënten met een euthanasievraag garanderen dat alternatieven zoals pijnbestrijding, comfortzorg, palliatieve sedatie worden overwogen. Dat

© Reporters

▲ Door een palliatieve filter in te bouwen willen de voorzieningen van Zorgnet Vlaanderen alle vragen over het levenseinde zo deskundig en multidisciplinair mogelijk bespreekbaar maken.

betekent concreet dat een palliatieve expert wordt geraadpleegd. In dit standpunt staan de christelijke voorzieningen overigens niet alleen, ook vele openbare instellingen kiezen voor die procedure.

Juiste interpretatie

Meerdere voorzieningen werden echter door de Zorginspectie op de vingers getikt, vooral wegens hun keuze om een palliatieve filter in te bouwen. Zij ontvingen van de inspectie de bemerking dat dit onwettelijk zou zijn. Dat is onterecht. Artikel 14 van de euthanasiewet is duidelijk: "Geen persoon kan worden gedwongen medewerking te verlenen aan het toepassen van euthanasie". De euthanasiewet verplicht ziekenhuizen en andere verzorgingsinstellingen niet om euthanasie als "het opzettelijk levensbeëindigend handelen door een andere dan de betrokkene, op diens verzoek" (Artikel 2) in hun 'zorgpakket' op te nemen. Dit blijkt uit de parlementaire voorbereiding. De parlementaire documenten zijn hierover duidelijk en ondubbelzinnig (verslag van de Kamercommissie voor Justitie op p. 178: "De voorzitter (volksvertegenwoordiger Fred Erdman) besluit dat in de juiste interpretatie van het voorliggende ontwerp instellingen het recht hebben om de toepassing van euthanasie te verbieden binnen de muren van de instelling", DOC 50 1488/009, zittingsperiode 2001-2002).

Sanctioneren

Overigens is het tot op vandaag niet duidelijk waarop de Vlaamse inspectie zich

juridisch kan beroepen voor het interpreteren en toezicht houden op de naleving van de euthanasiewet en het sanctioneren van de voorzieningen die deze volgens haar niet correct zouden toepassen.

Afgezien van het juridische aspect is de kern van de discussie de vraag naar goede, overlegde levenseindebeslissingen. Daarbij wordt uiteraard de keuze van de patiënt (of familie) als uitgangspunt genomen. Er zijn echter twee valkuilen: medische hardnekkigheid aan de ene kant en een ondoordachte toepassing van euthanasie aan de andere kant. Door een palliatieve filter in te bouwen willen de voorzieningen van Zorgnet Vlaanderen alle vragen over het levenseinde zo deskundig en multidisciplinair mogelijk bespreekbaar maken. Het dient dus niet als een verdoken middel om euthanasie af te wijzen. Het is evenmin zo dat de voorzieningen van Zorgnet Vlaanderen zomaar weigeren euthanasie uit te voeren. Een waarachtige bekommernis om menswaardig sterven houdt evenwel meer in dan euthanasie alleen.

Complex werk

Bij Zorgnet Vlaanderen zijn meer dan 500 voorzieningen aangesloten. De ethische adviezen zijn publiek en terug te vinden op www.zorgnetvlaanderen.be, rubriek publicaties. Stellen dat ziekenhuizen en woonzorgcentra geen eigen beleid mogen ontwikkelen over zorg rondom het levenseinde – zoals we mochten lezen in sommige media – getuigt van een totaal gebrek aan respect voor het uitermate complexe werk dat de honderden artsen, verpleegkundigen en verzorgenden dagelijks verrichten.

Mocht de Vlaamse inspectie bereid zijn mee te werken aan een positieve benadering, dan treedt Zorgnet Vlaanderen graag in dialoog. Verbetering op het terrein is nog mogelijk, vooral in het expliciteren en kenbaar maken van de zorgprocedures bij eindelevensbeslissingen. ♦

Prof. Dr. Chris Gastmans en Dr. Yvonne Denier, beiden verbonden aan Zorgnet Vlaanderen en de KU Leuven

Wat is een pensioen?
Iets waar u liever niet
aan denkt? Of iets waar
u al jaren naar uitkijkt?

Ga gerust met pensioen
met het Medical Plan Uitstap.

Hoe organiseert u de stopzetting of overdracht van uw praktijk? En hoe kunt u financieel hetzelfde levenscomfort blijven genieten na uw pensioen? Met het Medical Plan Uitstap bereidt u zich goed voor op deze belangrijke stap. En begint u met hernieuwde energie aan uw tweede loopbaan! Maak een afspraak met onze specialist Medische Beroepen in uw Dexia-kantoor of bel Dexia Contact op 02 222 00 72.

samen naar de essentie

DEXIA

Dexia Bank NV, Pachecolaan 44, 1000 Brussel – IBAN BE23 0529 0064 6991 – BIC GKCC BE BB – RPR Brussel BTW BE 0403.201.185 – CBFA nr. 19649 A.